

Mektuplaşmanın Edebi Gelişime Etkisi

The Effects Of Correspondence On Literal Improvement

Prof. Dr. Cemile AKYILDIZ ERCAN, Arş. Gör. Fehime Şeyma KÖSE

Atıf/©: Akyıldız Ercan, Cemile, Köse, Fehime Şeyma (2020). Mektupların Edebi Gelişime Etkisi, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 13, Sayı 2, ss. 17-30.

Citation/©: Akyıldız Ercan, Cemile, Köse, Fehime Şeyma (2020). The Effects Of Correspondence On Literal Improvement, *Erzincan University Journal of Social Sciences Institute*, Year 13, Issue 2, pp. 17-30.

Notlar/Notes

DOI:

10.46790/erzisosbil.737688

ORCID:

0000-0002-3395-9651

Cemile AKYILDIZ ERCAN

Atatürk Üniversitesi
Alman Dili ve Edebiyatı
Bölümü, Erzurum

yildizercan@atauni.edu.tr

ORCID:

0000-0003-2840-4405

Fehime Şeyma KÖSE

Erzincan Binali Yıldırım
Üniversitesi

Yabancı Diller Eğitimi
Bölümü, Erzincan

fstas@erzincan.edu.tr

Makale Türü-ArticleType

Araştırma/Research

Geliş Tarihi-Received

2020-05-15

Kabul Tarihi-Accepted

2020-11-14

Sayfa-Pages: 17-30

Yazar(lar), herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Öz:

Mektup, yazı geleneğinin en önemli parçalarından biridir. İnsanlar birbiri ile iletişim kurmak için tarih boyunca mektuplardan yararlanmışlardır. Uzaktaki bir yakına haber iletmek veya durumu ile ilgili bilgi vermek için, yani sadece haber amaçlı kullanılan mektup zamanla duygu ve düşünceleri de içermeye başlamış ve farklı bir boyut kazanmıştır. Çalışmamızın temelini oluşturan mektup yazma ihtiyacı dostlar arasında önemli bir yere sahiptir. Bunlara birçok örnek vermek olanaklıdır ama biz çalışmamızda Saliha Scheinhardt ile Aziz Nesin arasında gidip gelen mektupları ele alacağız. Bu mektuplarda ikili arasındaki dostluğu ve edebi yönlerini görmek mümkündür. İki edebiyatçının birbirlerine yazdıkları mektuplar incelendiğinde Saliha Scheinhardt'ın Aziz Nesin'den edebi anlamda büyük oranda etkilendiğini ve ona olan sevgi ve saygısını görmek mümkündür. Mektuplar doküman analizi yöntemiyle analiz edilmiş ve kodlamalar oluşturulmuştur. Araştırmamızın temelini oluşturan edebi gelişim ve etkileşim süreci ise yine söz konusu mektuplar baz alınarak değerlendirilmiştir. Mektupların analizi sonunda her iki edebiyatçının da birbirlerinden etkilendikleri ve birbirlerini etkiledikleri sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mektuplaşma, Edebiyat, Saliha Scheinhardt, Aziz Nesin

Abstract:

The corresponding is a part of writing traditions. During the history, people have been taken advantages of letters to communicate. Firstly, it was used to convey messages for people or to give information; after a while, it is used to share emotion, and it gets a new perspective. In this study, the need of writing a letter is significant and we focus on the letters between Saliha Scheinhardt and Aziz Nesin. In these letters, it is possible to see both friendships and literature. It is seen that Saliha Scheinhardt was heavily affected by Aziz Nesin in terms of literature and she has a huge love and respect to him. In this study, the letters are analyzed viadocument analysis method and some codes are determined. The literal improvement and interaction is examined. As a result of the analysis, it is seen that both of the writers are affected by each other.

KeyWords: Corresponding, Literature, Saliha Scheinhardt, Aziz Nesin

1.GİRİŞ

Bütün canlılar kendilerine göre bir iletişim sistemi geliştirmişlerdir. Bitkiler ve hayvanlar arasında gelişmiş olan iletişim ilk yaradılıştan itibaren büyük bir değişikliğe uğramamıştır. Fakat insanlar arası iletişim için aynı şey söz konusu değildir. İnsanlar tarih boyunca birbirleriyle iletişim kurmak için çeşitli yöntemlere başvurmuşlar, kendi kültür ve inançlarını yansıtan hal-hareket-jest ve mimiklerle dahi karşısındaki insanla veya herhangi bir canlı ile iletişime geçmişlerdir. İletişim kurmanın en etkili yolu ise kuşkusuz yazının bulunmasıyla başlamıştır. İnsanlar başlarından geçen olayları veya fikirlerini diğer insanlarla paylaşmak veya gelecek nesillere aktarmak için yazıya başvurmuşlardır. Zamanla yazma faaliyetleri geniş bir kitleye yayılmış, gelişmiş ve yazma ihtiyacı artmıştır. Çeşitli göç hareketleri, farklı ırklar ve insanlarla kurulan iletişim sonucunda sadece yakınlarda olan insanlara değil, uzakta olan insanlara da yazma ihtiyacı duyulmuştur. Böylece mektup geleneği oluşmuş ve insanların uzaktaki yakınlarına, tanıdıklarına, tanımadıklarına mektup yoluyla ulaşmak, iletişim ağını güçlendirmiştir. Özetle; mektuplar ilk başlarda sadece haberleşmek amacıyla yazılmış ve gazetenin yerini tutmuşken, zamanla fonksiyonları da değişmiş ve farklı konularda da insanlara hizmet vermeye devam etmiştir.

Mektubun gelişim tarihi, insanlar arasındaki etkileşim ve iletişim alanında üstlendiği fonksiyonu ve mektubun önemini Emin Özdemir “*Yazınsal Türler*” adlı eserinde şu şekilde özetlemiştir:

“Yazın türlerinin en eskileridir mektup. Diyebiliriz ki yazıyla yaşittir. Yazının bulunmasıyla birlikte mektuplaşmalar da başlamıştır. Ne ki bu tür mektuplar salt haberleşme amacına yöneliktir. Haberleşmeyi sağlayan bir tür araçtır. Oysa insanın duygu ve düşüncelerini sevdikleriyle paylaşmanın özel bir yolu olan mektup biçimiye yenidir.” (Özdemir, 2002: s.196)

Görüldüğü üzere, önceleri sadece gazetenin yerini tutan mektuplar, insanların toplumsaldan bireyselliğe geçişiyle yani bireyselleşmenin ön plana çıkmasıyla birlikte duygu ve düşüncelere de yer vermeye başlamıştır. Artık mektuplar sadece bir haber iletmek veya durum bildirmek için değil, yazılan kişiye kendini açmak, duygu ve düşüncelerini, fikirlerini, içinde bulunduğu ruh halini bildirmek için de yazılmaya başlanmıştır. Bunun yanı sıra insanlık tarihinin gelişmesi, kültürlerin zenginleşip edebiyatın ilerlemesi gibi farklı amaçlar doğrultusunda da kullanılmıştır. Mektupların gelişen içeriği ile birlikte mektup türleri de gelişmiş, özel ve resmi mektuplar olmak üzere iki ana başlığa ayrılmıştır.

Özel mektuplar genellikle birbirleriyle ilişkisi, yakınlığı, akrabalığı bulunan kişiler arasında gidip gelen mektuplardır. Mektup, insanın duygularını, düşüncelerini, sorunlarını, çevresinde olup bitenleri yakınlarına bildirme ihtiyacından doğmuştur. Birbirleriyle ilişkisi bulunan kimselerin birbirlerine yazdıkları özel mektuplarla, herhangi bir düşüncenin, bir görüşün açıklandığı mektuplar edebiyat kapsamına girmektedir. (Kavcar, 2015, s.228-229)

Özel mektupların yapmacıksız, içten geldiği gibi yazılan, doğal bir örgüsü bulunmaktadır. Özel mektuplara özgün senli benliği, doğallığı (bu mektuplarda) görmek mümkündür. (Özdemir, 2002, s.200-202) Özel mektuplara örnek olarak eşe, dosta, sevgiliye, aile fertlerine, akrabalara, arkadaşlara yazılan ve bir formata oturtulması gerekmeyen, her konunun ele alınabildiği mektupları verebiliriz. Nurullah Ataç’ın da dediği gibi: “Mektup yazan adam ille bir konuda kalacağım diye çırpınmaz, oradan oraya geçer, yukarıda bir

söyleyeceğini unutmuşsa onu aşağıya yazıverir, kendinden açar, ahbablarını, arkadaşlarını anlatır.” (Ataç, 2018) Fakat resmi mektuplar öyle değildir. Resmi mektuplar daha çok üst makamlara bir meram bildirmek veya bir durumu arz etmek için yazılır, duygu ve düşüncelere yer verilmez, bir formata bağlı kalınarak yazılan mektuplardır. Bu mektuplara örnek olarak dilekçe, rapor, iş mektubu, tebrik mektubunu verebiliriz.

Özellikle edebiyat ve sanatla ilgilenen insanlar tüm yaşamlarında etkili olan yazı yazma ihtiyaçlarından doğan bir güdü ile uzaktaki arkadaşlarına, meslektaşlarına, sevdiklerine, ailelerine veya dostlarına hallerini, duygu ve düşüncelerini, eserlerini anlatmak ve onlarla sevinçlerini, üzüntülerini, kaygılarını paylaşmak için sık sık mektup yazmışlardır. Sanatla uğraşan ve özellikle bizim de alanımız olan edebiyatla uğraşan yazarların sevdiği kadın/ erkek ile mektupları, dostlarıyla, kendi dönemlerde ki yazar arkadaşlarıyla mektuplarını görmek olanaklıdır. Bunlardan belki de ilk akla gelen Fransız Feminist Simone de Beauvoir– varoluşçu felsefesinin babası olarak görülen Jean Paul Sartre, Avusturyalı yazar Ingeborg Bachmann- Yahudi Almanca yazan Romanyalı yazar Paul Celan ve yine Bachmann’ın İsviçreli yazar Max Frisch ile mektuplaşmalarıdır. Bu mektuplaşmalar sayesinde kişilerin aynı zamanda birbirlerini edebi anlamda da besledikleri görülür. Avusturyalı yazar Stefan Zweig’in dostları ile mektuplaşmaları ve *“Friderike von Winternitz ile boşanmalarına karşın dostlukları, mektuplaşmaları hep devam etmiş, hatta 18 Şubat 1942 tarihli yani intihar etmeden önce yazdığı son mektupta ne kadar ümitsiz ve bezgin olduğunu”* (Akyıldız Ercan, Balkaya: 2019, s.307) yazarken, içinde bulunduğu ruh dünyasının da izlerini vermiştir. Böylece mektupların yazarların hem edebi dünyasına hem de ruh dünyasına ışık tuttuğu söylenebilir. Bu ikili mektuplaşmalara sayısız örnekler vermek mümkündür. Bizlerin çalışmasının temelini oluşturan mektuplar ise *“dost mektupları”* adı altında incelenebilecek mektup türü arasına giren Saliha Scheinhardt ile Aziz Nesin’in mektuplarıdır. Söz konusu mektuplar iki yazarın da edebi kişiliği göz önünde bulundurularak, mektuplaşmalarına yansıyan edebi unsurlar tespit edilmiş ve özel mektup yazımında kişilerin kendilerini daha rahat ifade ettiği düşüncesinden yola çıkılarak, ikilinin edebi kişiliklerinin özel mektuplarına yansımaları irdelenmiştir.

1915 doğumlu olan Aziz Nesin, 1945 yılında *Karagöz* gazetesinde ve *Yedigün* dergisinde redaktörlük ve yazarlık yapmış, Sabahattin Ali ile birlikte *Markopaşa* gülmece gazetesini çıkarmıştır. Aziz Nesin ölünceye kadar, toplumdaki aksaklıkları yazmaktan, eleştirmekten geri kalmamıştır.ⁱ 1950 Konya doğumlu Saliha Scheinhardt ise bir işçi ailesinin kızıdır. 1967 yılında ailesi ile birlikte işçi olarak Almanya’ya yerleşmiştir. Henüz erken yaşlardan itibaren çalışmaya başlayan Scheinhardt, ilk önce bir tekstil fabrikasında, daha sonraları garson ve hostes olarak 1971 yılına kadar çalışmaya devam etmiştir. 1971 yılında eğitim alanında başlamış olduğu öğrenimini öğretmen olarak taçlandırmıştır. 1978 yılında ise akademik hayatına Frankfurt Üniversitesinde başlamış, 1980 yılında ilk edebi eserlerini kaleme almıştır. Başarılı akademisyen 1985 yılında doktora tezini savunarak Doktor unvanına layık görülmüştür. Yine aynı yıl içinde kariyerinde büyük bir adım olacak olan Offenbach Edebiyat Ödülünü alarak Almanya’daki *“ilk yabancı şehir yazarı”* unvanını almıştır. Bunun dışında daha birçok önemli ödüle layık görülen Scheinhardt, Alman dilinde eser veren önemli yabancı yazarlar arasında en ön sıralardadır.ⁱⁱ

1967 yılında 17 yaşındayken Dr. Hartwig Scheinhardt ile hayatını birleştiren Scheinhardt, Zarzavatçioğlu’nun da belirttiği üzere, eserlerini Almanca yazan ilk yabancı yazarlardan birisi olarak seksenli yılların başından itibaren tanınmaya başlamış ve başarılarını gittikçe arttırmıştır. (Zarzavatçioğlu:2014, s. 126)

Saliha Scheinhardt'ın Almanya'da öncüsü olduğu ve "ikinci kuşak" olarak adlandırılan yazarların da yazma edimine eklenmesiyle gelişmeye başlayan edebiyat, yabancılar tarafından Alman dilinde eserler verilmeye başlandığı için iyiden iyiye kabuk değiştirmeye başlamıştır. Almancaya çok iyi hâkim olan bu kuşakta yeni bir duyarlılık kendini hissettirmeye başlamıştır. Daha önceleri genellikle çalışan işçilerin sorunlarının yer aldığı ve vatandan uzakta olmanın vermiş olduğu ruh haliyle yazılmış olan "sızlanma edebiyatı" yerini kimlik sorunsalı, bireysellik, yabancı düşmanlığı ve insan olmaktan kaynaklanan sorunların ele alındığı edebi eserlere bırakmaya başlamıştır. Bunun yanında gelişen mecazlar, imajlar ve dil oyunları, bu yazarların hem Almancaya olan hâkimiyetini hem de edebi düzeylerini ortaya koymuştur. (bkz: Tilbe, Bosnalı: 2016, s.153)

Bu değişim döneminde sadece birkaç yazar prestijli Alman yayınevlerine sansasyonel bir giriş yapmayı ve "kurgu" başlığı altında önemli satış rakamlarına ulaşmayı başarmıştır. Bu yabancı yazarlardan en önemli isimlerinden biri de kuşkusuz Saliha Scheinhardt'tır. Yazar, kaleme aldığı eserlerinde otobiyografik öğeleri de sıkça kullanmış, böylece yazdıklarını sağlam bir zemine oturtmuştur. (Uysal Ünal: 2019, s.195) Türk kadınının Alman halkı tarafından dışlanmışlığı ve bastırılmış eşlerin kötü davranışları altında ezilmişliğini eserlerinde konu edinmiştir.ⁱⁱⁱ Bu konu, onun eserlerinin başlıklarına dahi "Und die Frauen weinten Blut: Erzählungen (*Ve Kadınlar Kan Ağlıyordu: Hikayeler*) 1985", "Frauen, die sterben, ohne dass Sie gelebt hätten: Erzählungen (*Yaşamadan Ölen Kadınlar*) 1983" gibi cümlelerle yansımıştır. Söz konusu konu başlıkları sadece Türk kadınları tarafından değil, Alman feministler ve feminizm yanlıları tarafından da benimsenmiş ve dikkate değer bulunmuştur. (Jordon: 2004, s.118)

Aziz Nesin ve Saliha Scheinhardt eserleri ile ilgili kaynaklarda birçok çalışmaya rastlanmıştır. Fakat Aziz Nesin'in de Saliha Scheinhardt'ın da özel mektuplarından yola çıkarak onları tanıma veya eserlerini bu mektuplar üzerinden değerlendirme yoluna gidilmediği tespit edilmiştir. Özel mektupların kişinin iç dünyasının birer yansıması olarak değerlendirilmesi gerekliliği göz önünde bulundurulacak olursa, bu mektupların kişilerin hayatlarının ve yapıtlarının irdelenmesi açısından önemli bir rol oynadığı görülecektir. Bu düşünceyle Aziz Nesin'in ve Saliha Scheinhardt'ın birbirlerini bir dost, bir arkadaş, dert ortağı ve aile dostu olarak gördüklerini ve değer verdiklerini bu mektuplar aracılığıyla bir kez daha gözler önüne sermek mümkün olacaktır.

2.ARAŞTIRMA

2.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Araştırmamızın konusu Aziz Nesin ile Saliha Scheinhardt mektuplaşmalarının onların edebi kimliklerine yansımasıdır. Mektupların analizi sonucunda ikilinin mektuplarında bahsettikleri çalışmalar ile ilgili birbirlerini etkileyip etkilemedikleri saptanmıştır. Böylece birbirinden uzakta olan dostların, birbirleriyle her şartta fikir alış verişi yapma ihtiyacından doğan gelişim aşamaları tespit edilebilmiştir.

2.2. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmamızın odak noktasını oluşturan mektup analizinde kullanacağımız temel yöntem doküman analizidir. "*Aziz Nesin- Saliha Scheinhardt Mektuplaşmaları- Bozkır Fırtınası*" adı altında yayımlanan mektuplar incelenmiş ve ikili arasında geçen edebi konular tespit edilmiş,

gelişim sürecine göre sıralanmıştır. Bu süreç dönemsel alt başlıklara oturtularak bir bütün olan mektuplar parçalar halinde incelenmiştir. İncelenen mektuplar doküman analizi yöntemiyle analiz edildikten sonra kişilerin edebi gelişimleri ve bu konuda birbirlerine etkileri saptanarak araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

2.3. Araştırma Soruları

1. Aziz Nesin- Saliha Scheinhardt mektuplaşmasında başlıca hangi konulara yer verilmiştir?
2. Aziz Nesin Saliha Scheinhardt'ı kendisinden uzakta olduğu halde sadece mektuplarıyla edebi yönden etkilemeyi başarmış mıdır?
3. Saliha Scheinhardt'ın Aziz Nesin'e edebi yönden bir katkısı olmuş mudur?

3. MEKTUPLARIN ANALİZİ

Aziz Nesin ile Saliha Scheinhardt'ın dostlukları üzerine birbirlerine yazdıkları mektuplar "*Aziz Nesin – Saliha Scheinhardt Mektuplaşmaları – Bozkır Fırtınası*" adı altında bir araya getirilmiştir. Çalışmamızda mektup analizinde kullanacağımız temel yöntem doküman analizidir ve analizler sonucunda oluşturduğumuz "edebi gelişim" ana başlığı altında 8 alt başlık (kod) oluşturulmuştur (Hitap Şekli, Mektuplarda Yer Alan Genel Konular, Yazın Dili-Anadil, Yazıların Görücüye Çıkması, Taslaklar-Tasarılar, Destek, Takdir ve Tebrik, Eleştiri, Ortak Eser Dileği). Bu kodlar yine mektuplardan alınan uygun cümlelerle harmanlanmış, gerekli açıklamalarda bulunulmuştur.

3.1. Hitap Şekli

Eser Saliha Scheinhardt'ın 26 Ekim 1980 tarihinde Aziz Nesin'e yazdığı mektup ile başlar. Her mektupta hitaplar değişir. Bazen Sevgili Aziz Bey diye başlar mektuplar bazen Değerli Aziz Bey, bazen de Can Aziz Bey diye hitap eder "Bozkır Fırtınası".

Aziz Nesin ise Saliha Hanıma hitabında daha babacan, daha samimi davranır. Bazen Konya Rüzgârı olur Saliha Hanım, bazen Konya Fırtınası bazen ise sadece Saliha. Fakat en sonunda, Aziz Nesin'in kendi tabiriyle, Saliha hanıma en uygun hitap şeklini bulduğunu söyleyerek, kitabın başlığına da adını veren, "Bozkır Fırtınası" olarak adlandırır onu. Pekâlâ, neden "Bozkır Fırtınası"? Bunu Aziz Nesin bir mektubunda şöyle açıklar:

"Sevgili Konya Rüzgârı, Rüzgâr gelip geçicidir, bir vardır bir yoktur diye sana "Konya Rüzgârı" dememi istemediğini sanıyorum; Almanya'dayken öyle sezinlemişim. Ben yine sana Konya Rüzgârı diyorum. Evet, rüzgâr sürekli değildir ama hep vardır, arada ara verse de yine vardır ve iyi ki vardır. Örneğin karayel, poyraz ya da imbat, hep esmez ama hep vardır, kendini hiç unutturmaz. Sen de öylesin Konya Rüzgârı, hep varsin, hep esemesen de..." (bkz: Mektuplar s.50)

Saliha Scheinhardt'ın aslen Konyalı olduğu göz önüne alınarak geliştirilmiş olan bu hitap şekli, onun sürekli devingen, bir esip bir dinginleşen ruh haliyle örtüşecek biçimde "rüzgâr" olarak tanımlanmıştır. Aziz Nesin daha sonra edebi anlamda yazarlık mesleğinde kısa sürede ün kazanan bir hanımı "fırtına" olarak nitelendirmeyi daha uygun bulmuştur. Konya havzasını ise "Bozkır" olarak nitelendirir ve Saliha Hanımı artık "Bozkır Fırtınası" olarak adlandırmaya başlar. Bu hitap şekli biz okurlara ikilinin birbirini ne kadar iyi tanıdığını ve dostluklarının derecesini, samimiyetini gösterir. Scheinhardt'ın sürekli devingen, genç ve çalışkan halini takdir eden Aziz Nesin'in onun için söylediği bu hitap, onun en güzel sözlerinin özeti niteliğindedir.

3.2. Mektuplarda Yer Alan Genel Konular

Mektuplarda genel olarak her iki tarafında para sıkıntıları, daha çok Saliha Scheinhardt'ın ailesi ile ilgili sevinçleri, hüznüleri, sıkıntıları veya düşünceleri yer almaktadır. Bunun yanı sıra Aziz Nesin, Nesin vakfının inşasında yaşadığı sorunlara, dostlarına, tanıdıklarına, ülke sorunları ile ilgili yorumlara ve aynı zamanda çocukları ile olan ilişkilerine değinilmiştir. Aziz Nesin'in çocuklarından ziyade Saliha Scheinhardt'ın oğlu Çıntay ile ilgili bilgilere daha sık rastlamak mümkündür. Ayrıca ikilinin özel hayatları ve tabii ki her iki yazarın da hayatlarında büyük bir rol oynayan edebiyata dair çalışmalar, duygu ve düşünceler mektuplarda sıkça yer almaktadır. Bizim çalışmamızın sınırını da bu "edebiyat/edebi gelişim" ana başlığı oluşturacaktır.

Saliha Scheinhardt'ın "Bozkır Fırtınası" için bir önsöz yazmış ve şöyle demiştir: *"Söyleşilerin (Aziz Nesin'in Almanya'da yaptığı söyleşileri kastederek) çevirisini ben yaptım, hayatımda daha keyifle yaptığım tek iş kendi romanlarımı yazmak oldu."* (Nesin, Scheinhardt: 2017 s.13) Bu cümleden de anlaşılacağı üzere, Saliha Scheinhardt'ın hayatında Aziz Nesin önemli bir role sahiptir. Yazar birçok mektubunda Aziz Nesin'den hayatının her evresinde yardımlar istemiş ve her fırsatta onu ne kadar çok sevdiğini, hayatında nasıl bir yer işgal ettiğini dile getirmiştir.

Aziz Nesin ise Saliha Scheinhardt'a yakın bir arkadaş hatta bir ağabey edasıyla yaklaşmış, ona hem özel hayatında hem de akademik hayatında yardımcı olmaya çalışmıştır. Sık sık Saliha Scheinhardt'a önerilerde bulunmuş, ona yapabileceklerini hatırlatarak her anlamda kendisine destek olmaya çalışmıştır.

3.3. Yazın Dili – Ana Dil

Aziz Nesin yazarı sürekli olarak kendi dilinde yazması için yüreklendirmiş, ona bu konudaki düşüncelerini sık sık hatırlatmıştır. Mektuplarının çoğunda ona özel konularda olduğu kadar, hatta biraz daha fazla, edebi konularda yardım etmeye çalıştığı gözlemlenmektedir. Saliha Scheinhardt'a eserlerini neden Almanca yazma ihtiyacı hissettiğini dillendirirken aslında Aziz Nesin'in Türkçe yazma konusundaki hassasiyetini de okuruz. Almancayı ne kadar iyi bilirse bilsin, Türk asıllı bir yazarın eserlerini kendi anadilinde, Türkçe olarak kaleme almasını her fırsatta salık verir. Hiç değilse eserlerini kendisinin Türkçeye çevirmesini tavsiye ederken içtenlikle düşüncelerini açıklar. Scheinhardt'tan yaşça büyük olmasının avantajını da kullanan Nesin, ona tecrübelerini aktarmaktan hiçbir zaman geri durmaz. Tecrübeli bir yazar olarak Nesin ona anadilde yazması konusundaki ısrarını mektuplardan (s.20, 63,224) da okumak mümkündür.

Catling, Scheinhardt'ın yazın dili konusundaki hassasiyetini şöyle dile getirir; kendisinin Almanya'da yaşayan yabancı bir neslin hikâyesini yazan Alman bir yazar olarak nitelendirmesine karşın Türkiye'de sansürün çalışmalarını tanınmaz hale getireceği çekincesiyle, eserlerinin Türkçeye çevrilmesini reddettiğini ve sadece Almanca konuşan ve okuyan kesim için eserlerini kaleme almaya devam ettiğini belirtir. (Catling: 2000, s.243) Bu açıklama, Aziz Nesin'in ısrarlarına ve tavsiyelerine rağmen Saliha Scheinhardt'ın neden ısrarla Alman dilini yazın dili olarak kullandığını açıklığa kavuşturmuştur.

3.4. Yazıların Görücüye Çıkması

Aziz Nesin mektuplarında o kadar açık ve net bir dil kullanır ki, sadece onun yanlışlarını değil, kendi yanlışlarını da kaleme alarak özeleştiri yapmaktan geri durmaz. Nesin, olası

yanlıklarının bir başkası tarafından düzeltilmesini yadsımayarak yanııklarının düzeltilmesi konusunda mektup arkadaşından ricada bulunur, yeni kitaplarını sık sık ilk önce çok değer verdiği Saliha Scheinhardt ile paylaşır. Sadece Aziz Nesin değil Saliha Scheinhardt da yazılarından bir kaçını ilk defa hatta belki de sadece Aziz Nesin ile paylaşır. Öyle ki yazarın hiçbir yerde yayımlanmayan bir şiirini okur ancak bu mektuplardan okuma imkânı buluruz. (Mektuplar s.110) Bu paylaşımların ışığında ikilinin birbirlerini edebi olarak yetkin gördüğü, birbirlerine güvenerek yazılarını karşılıklı olarak beğenilerine sundukları görülür.

Hiç kuşkusuz, okur olarak bir yazarı tanımanın en kestirme yolu, yazarın bulunabilen mektuplarını veya güncelerini okumaktır. Mektup ve günceler okura yazarın mahrem dünyasını, en yoğun duygu ve düşüncelerini açar. Edebiyatla ilgilenmeyen insanların aksine, edebiyatla içli dışlı olan yazarların güncelerinde sadece dönem olaylarını, günlük hissiyatı değil, kişinin edebi düşüncelerini de okumak mümkündür. Hatta bazen bu güncelerin özel mektuplara yansımaları da buluruz. Böyle bir yansımayı Aziz Nesin'in mektubunda bulmak, okurun onun en içten duygu ve düşüncelerini öğrenmesi açısından büyük önem taşır. Mektubunda belirttiği üzere, Nesin güncesine "yazmak" ile ilgili

"Yazıncı, dünyanın en yalnız insanıdır." Yalnız olmak zorunda çünkü. Yazı yazmak ölüm gibi bir şey. İnsan ölürken nasıl yapayalnızsa, yazarken de (elbet yazın yazısı) işte öyle yalnızdır. Şunun için ki, ölmekte olana nasıl hiç kimse yardım edemez ve onu ölmekten kurtaramazsa, bir yazara da yazısını yazarken hiç kimse yardım edemez. Yazıncı yalnızlığa yargılıdır, lanetlidir de diyebiliriz." (bkz: Mektuplar. 174)

cümlelerini kurmuştur. Böylece kimsenin bilmediği, henüz kimsenin gözüne, gönlüne ulaşmamış cümleler ilk kez bu kadim dostların karşılıklı beğenisine sunulmuş olur. Sonra da biz okurların istifadesine sunulur.

3.5.Taslaklar-Tasarılar

Sadece yazdıklarını değil, yazmak istediklerini veya yazmaya yeni başladıkları eserleri ile ilgili de Saliha Scheinhardt ve Aziz Nesin mektuplarında birbirini sürekli bilgilendirir ve yazacakları eserler ile ilgili ön bilgiler paylaşırlar.Hatta bu konulara özellikle yer verirler.Nitekim her iki yazarın da hayatının odak noktasında yazma edimi olduğu bilinmektedir. Karşılarındaki okura yazdıklarını, yazmakta olduklarını hatta yazmayı planladıkları eserlerini, onların yazılış amaçlarını ve süreçlerini kendi bakış açılarıyla sunarlar. Bilirler ki, mektubu okuyan kişi, edebi çalışmalarında kendini en iyi anlayan kişi olacaktır. Belki de bu nedenle eserleri ile karşılarındaki insanı bağdaştırarak, hatta belki de onun için yazarak, tasarılarını paylaşmak isterler. Böylece eserlerini kaleme alırken hangi amaçla yazdıklarını ve yazarken ne hissettiklerini de bu mektuplarda görmek mümkün olur. Örneğin; Aziz Nesin'in Saliha Scheinhardt'a yazdığı mektubundan onun "Tek Yol" eserini kaleme alırken insanları yanııklara, mutsuzluklara iten umarsızlıkları ve alternatif bilmeyen insanların ne çok seçeneğinin olduğunu göstermek için kaleme aldığını (Mektuplar s.26, 45) öğrenmiş oluruz. Bu gibi bilgilere eserin okunma sürecinde tanık olmak mümkün değildir. Eserin kaleme alınışındaki süreç ve yazarın duygu ve düşünceleri işte bu özel mektuplar sayesinde mümkün olur.

Mektupların çoğunda Aziz Nesin eserlerinden bahsetmekle birlikte, yazmayı planladığı eserler ile ilgili ilk tasarılarını da yine dostuyla paylaştığı görülür. Bu durum bir nevi eserlerinden memnuniyeti veya memnuniyetsizliği, öz eleştirileri de birlikte getirmektedir. Bu duruma örnek olarak da Aziz Nesin'in o dönem Milliyet gazetesinde yazmış olduğu Almanya yazıları ile ilgilidir. Bu yazıları yazdığı dönemlerde araya başka işlerin girmesiyle (Gol

Kralı, Benim Delilerim, Zübük, Tatlı Betüş gibi eserlerin filmleşmesi) huzursuzlaştığını, yine bu eserleri ile ilgili bilgileri ve daha birçok detayı da yine dostu yazılmış bu özel mektuplardan okuruz. (a.g.e. s.38) Planlanan çalışmalar arasında yukarıda belirtilen bir eser dikkat çeker. Bu eser Aziz Nesin'in "*Benim Delilerim*" adlı otobiyografik çalışmasıdır. Yine bu çalışmanın amacını ve yazım sürecini de dostu ile paylaşan Nesin, açık yüreklilikle hayatındaki "deliler"den bahsettiğini, hayatının bilinmeyen yönlerini kaleme aldığını belirtir. (a.g.e. s.54) Bir okur olarak bu gibi itirafları bu özel mektuplardan okumak, bilgilenmenin ötesinde heyecan vericidir. Nitekim mektuplar ilerledikçe, yazarının da yaşı ilerlemektedir.

Mektuplarla birlikte bir nevi yazarların hayatı da elimizden akıp gitmektedir. Yine söz konusu mektuplar sayesinde Aziz Nesin'in yetmiş yaşlarına geldiğinde yayımlanan eserleri "Yetmiş Yaşım Merhaba" ve daha sonraları yayımlanan "Ölüme On Kala" gibi eserleri hakkında yazmış oldukları da dikkat çekicidir. (a.g.e. s. 158) Daha önce de değindiğimiz üzere, sadece yazılmış veya yazılacak eserler değil, yazardan başka ilk defa yabancı bir gözün gördüğü eserler de bu özel mektuplar sayesinde ilk defa okurla buluşmuş olur. Aziz Nesin'in 4 Nisan 1991 tarihli mektubuyla birlikte Scheinhardt'la paylaştığı "*Kırılacak Eşya*" adlı çalışması gibi. (a.g.e. s. 212)"

Aziz Nesin'in, kaleme aldığı eserleri ile ilgili Scheinhardt'ın yorumlarını okurken ondan da kendi eserleri hakkında bilgi paylaşmasını istediğini görürüz. Çünkü yazar eserlerini Almanca kaleme aldığı için Nesin tarafından okunamamaktadır. Bu okuyamama yoksunluğuna karşın hiç değilse eserleri hakkında bilgi almak isteyen kadim dost Nesin, özellikle Scheinhardt'ın doktora tezi ile ilgilenmektedir. Her fırsatta tezini bitirmesi gerektiğini ve kendisine güvenini dile getiren Nesin'in beklediği haber nihayet 20 Temmuz 1982 tarihinde gelir. (a.g.e. s.118) Dostuyla her zaman gurur duyan Nesin'in gururuna gurur katan bu hadise Scheinhardt'ı Nesin'in gözünde devleştirmiştir. Tez savunmasından sonra ardı ardına gelen yeni kitap basımları ve televizyon programlarıyla Scheinhardt artık Almanya'da sevilen, sayılan ve çok tanınan bir Türk kadın yazar haline gelmiştir.

Bütün bu başarılarıyla birlikte gittiği konferanslar, okumalar ve seminerlerin de takibini yine bu mektuplardan yapmak mümkündür. Böylece vatanından, anadilinden uzaklarda, bulunduğu ülkenin dilini mükemmel bir şekilde kullanarak büyük başarılar elde etmiş bir Türk kadının ayakları üzerinde nasıl durduğunu, elbette onu her konuda ve koşulda destekleyen Aziz Nesin'den de destek alarak, görme imkânımız olur. Böylece Saliha Scheinhardt'ınşuan unutmüş olduğu o konuşmaları, okumaları ve daha birçok etkinliği bu mektupları sayesinde hala dünmüş gibi okuma fırsatını bulabiliriz. Özellikle Türk kadınları hakkında yaptığı konuşmalarını ve projelerini Nesin ile paylaşan yazar, bu yazma edimini "*Önümüzdeki hafta yeni bir projeye başlıyorum. Yayınevi bir öneri getirdi: Burada yaşayan genç Türk hanımlarının yaşam öykülerini bir kitapta yazmayı. 8-10 Türk kızının ilginç ama normalde de olağan, gerçek sorunlarını anlatan bir kitap. Başlayacağım. Elde birikmiş malzeme var, oturma disiplinle çalışacağım.*" (a.g.e. s.88)" cümleleriyle biz okurlara aktarmış olur.

3.6.Destek, Takdir ve Tebrik

Aziz Nesin-Saliha Scheinhardt mektuplarından, ikilinin dostluklarına her satırda şahit olmak mümkündür. Bazen yaslanılacak bir omuz, bazen eserlere ilham kaynağı veya eleştirmen, bazen de çalışma arkadaşı olurlar birbirlerine. Bu duygu ve düşünceler mektuplara o kadar iyi yansır ki, mektupların okuma sürecinde adeta ikilinin konuştuğunu hissetmek mümkün olur. Bir de bu iki iyi dostun birbirlerinin başarılarını büyük bir sevinçle desteklediğine, takdir ve tebrik ettiklerine şahit oluruz. Birbirine bu kadar çok değer veren bu iki yazarın karşılıklı etkileşimleri bu bağlamda çok değerlidir. Bu bağlamdan bakıldığında

Scheinhardt'ın Aziz Nesin'in çok kolay ve çok çabuk üretmesinden duyduğu hayranlığı (bkz: Mektuplar s.159) ve onun çalışma azmine olan şaşkınlığını (a.g.e. s.32) görmek mümkündür. Mektuplarda dikkat çeken bir başka husus ise yazarın yazma sürecinde Aziz Nesin'in desteğini ve yönlendirmesini asla üzerinden çekmediğinin kanıtı olan

“‘‘Yaz, niye yazmıyorsun?’’ demiştiniz bana birkaç kez. Bense, ‘‘Ben öyle güzel süslü püslü sözcükler bilmem ki,’’ demiştim size. Sizse, ‘‘Aksine, işte öyle konuştuğun gibi yalın yaz,’’ demiştiniz. Benim kitaplarımı insanlar, dediklerine göre, işte bu yalın ama bir kez tutunca bırakılamayan dil nedeniyle seviyorlar. Ben yüreğimden koskoca bir teşekkür sunmak istiyorum ellerinize. Sağolun!’’ (a.g.e. s. 186)

cümlesidir. Bu cümle ikilinin edebi etkileşim sürecinin de bir nevi özeti niteliğindedir.

Yine aynı mektuplarda Saliha Scheinhardt'ın hayranlığına ve müteřekkiriłiđine karşın Aziz Nesin'in yazar için duyduğu gururun yansımalarını da görürüz. Çok yazmasının ve çalışmasının nedenini *‘‘kendine kaçmak, kendine sığınmak’’* olarak değerlendiren Nesin, çalışmanın onu mutsuzluktan kurtardığını söylerken Scheinhardt'ın da ona kendisini yazmasını *‘‘yaz bana, dök içini, özdenlikle, içtenlikle yaz.’’* cümleleriyle teşvik eder. (bkz: Mektuplar s.35,36) İşte bu yönlendirmeler, bu yüreklendirmelerle ikili arasındaki etkileşim güçlü bir yön kazanmış ve dostlukları böylece pekişmiştir denilebilir. Yine *‘‘Ne güzel, bir genç Türk hanımının Almanya'da kitabının yayımlanması!’’* (a.g.e. s. 103) cümlesi de Aziz Nesin'in yazar hakkındaki düşüncelerini ele veren bir başka belgedir. Onun devingenliğini, dinamikliğini takdir eden Nesin, yazarın basılan her bir eseri için de ayrıca mutlu olmuş, bu mutluluğu da her gelişmede samimiyetle dile getirmiştir.

3.7.Eleştiri

Mektuplarda dikkat çeken bir başka husus ise ikilinin birbirlerinin eserlerini eleştirmeleridir. Özellikle Aziz Nesin'in Saliha Scheinhardt'ın eserlerini anadilinde kaleme almamasını eleştirdiğini çalışmamızın başlarında ifade etmiştik. Yazarın da Aziz Nesin'i ne kadar çok sevip saysa da, onun kitaplarını veya yazdıklarını eleştirme ihtiyacı duyduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır. Bu da aslında bir edebiyatçı için okurunun ne düşündüğü ve yazdıklarını okuduğunda neler hissettiğini anlamak için benzersiz bir fırsat sunacaktır bizlere. Aziz Nesin'in *‘‘Uçun Kuşlar Uçun’’* adlı öyküsünü okuduğunda hissettiklerini *‘‘Bu öykü çok düşündürdü beni. Bir eziklik oldu içimde, sonra kızdım size. Ne var ki öyküdeki hanım da sizin olağanüstü gücünüze inanmamış. Özellikle Batılı, Avrupalı hanımları bu tür tanrısal, mistik güç ve olgulara inandırmak güç. Bir Türkolog dahi olsa!’’* (bkz: Mektuplar s. 48) cümleleriyle aktarmıştır Saliha Scheinhardt eserin sahibine. Yine *‘‘Tek Yol’’* adlı eserin yazar üzerindeki etkisini (a.g.e. s.49) ve Aziz Nesin'in Milliyet gazetesinde kaleme aldığı *‘‘Alamanya, Alamanya’’* yazılarını da yorumladığını görürüz. (a.g.e. s.77) Bu eleştiriler Aziz Nesin için birer fırsat anlamına gelir hiç şüphesiz. Nitekim yazarın bu eleştirilere verdiği cevaplarla üçüncü bir göz olan biz okurlara, Aziz Nesin'in neyi neden yazdığını, yazarken neleri hedeflediğini ve ne düşündüğünü görme imkânı sağlar şüphesiz.

Nesin'in bu eleştirilere yorumu kendine özgü üslubuyla günümüzde

‘‘Senin de, başkalarının da, yazılarımı haklı bulmamak hakkınızdır. Okurlar beni haklı bulsunlar diye yazmıyorum. Yaşamım boyunca okurlarımın çoğu yazılarımı haksız bulmuşlar, ama aradan zaman –kimileyin yıllar- geçince ne denli haklı olduğumu –hiç değilse pek çok konuda- anlamışlardır. Yazar olarak bir oranda başarılıysam, zamanın benden yana çıkması yüzündendir.’’(a.g.e. s. 80)

cümleleriyle yankı bulur. Yanlıklarının mantık çerçevesinde düzeltildiğinde okurdan özür dileyebileceğini de belirterek, kendine olan güvenini ve yazdıklarının arkasında durduğunu okura gösteren Nesin'in başarısının arkasındaki düşünceyi de böylece okuma imkânı bulmuş oluruz.

3.8.Ortak Eser Dileği

Saliha Scheinhardt, kaleme alacağı bir eserinde dostu ve üstadı gördüğü Aziz Nesin'in de katkıda bulunmasını ister. Böylece onunla birlikte bir eseri var edebilmenin mutluluğunu yaşayabilecektir. Bu düşünceyle kendisinden bir biyografisine önsöz yazmasını ister. Ne var ki bu biyografi Almanca olacaktır. Nesin, okuyamadığı bir yazı hakkında önsöz yazamayacağını söyleyerek etik kurallara uygun bir tavır sergiler. *"Kitabı okumadan bir önsöz yazmaya kalkarsam, kitabı değil ancak seni anlatabilirim, ki bunu da kimselerin bilmesini istemem, salt sen bilmelisin."* (a.g.e. s. 74) cümlesiyle böyle bir sorumluluğun altına giremeyeceğini ifade eden Nesin, yazın hayatında ne kadar dürüst ve sorumluluk sahibi olduğunu da böylece kanıtlamış olur. Bu cevap Scheinhardt tarafından kırınlıkla da olsa kabul edilecek, kitabı Nesin'in önsözü olmadan bastırılacaktır. Fakat elimizdeki bu mektuplar onların bize bıraktığı önemli bir miras olarak her zaman okunacak, kullanılacaktır.

4.BULGULAR

Özel mektuplar insanların hayatında büyük öneme sahiptir. Bu mektuplar kişilerin hayatında var olan sevinçlerini, üzüntülerini, yapmak istediklerini, yaptıklarını veya yapmayı planladığı şeyleri açıkça ifade ettiği, yazarken hiçbir amaç gütmeyen, içtenlikle kalemlerini kâğıda dokundurdukları özel bir alanı oluşturur. Analizini yapmış olduğumuz Aziz Nesin – Saliha Scheinhardt mektuplarından elde ettiğimiz kodları yukarıda, mektuplardan aldığımız cümlelerle oluşturmuştuk. Bu kodlar aslında ikilinin hayatının, mektuplaşmaların tarih aralığı göz önüne alınarak (26.10.1980-4.2.1994) , yani 14 yılın özetidir denilebilir.

Hitap şekli: Her mektup hitap cümlesi veya hitap kelimesi ile başlar. Samimiyet derecesine veya yazan kişinin ruh haline, yazılacak şeyin ehemmiyet veya durumuna göre bu hitap şekilleri farklılaşabilir. İncelenen mektuplarda da hitap şekilleri yazılması planlanan konuya ve aradaki ilişkiye göre sürekli değişiyor.

Genel konular: Özel mektuplarda konu alanı çok geniştir. Sadece belli bir konudan bahsedilmez. İncelenen mektuplarda da bu durum geçerlidir. Çalışmamızın ana konusu ikilinin birbirini edebi yönden nasıl ve ne derecede etkilediği ile ilgili olduğu için biz bu konuya ağırlık verdik. Fakat mektuplarda özel hayat, aile hayatı, para sıkıntısı, dostluklar, eğitim, eş, çocuk vs. gibi birçok konuya da değinildiğini gördük.

Yazın dili – Anadil: Aziz Nesin, Saliha Scheinhardt'ı eserlerinde anadilini kullanması konusunda yüreklendirmekte ve bu yönde tavsiyelerde bulunmaktadır. Onun anadilinde yazmasının daha doğru olacağı kanısındadır. Hiç değilse Almanca yazdığı romanlarını kendisinin Türkçeye çevirmesini önermekte ve gerekçeleriyle bu hususu desteklemektedir.

Yazıların görücüye çıkması: İkili, bazen hiç yayımlanmayacak olan şiirleri, bazen de yazılanları ilk defa mektupları aracılığıyla birbirlerinin beğenisine sunarlar.

Taslaklar/tasarılar: Aziz Nesin de Saliha Scheinhardt da yazdıkları eserleri ile ilgili birbirlerini sürekli bilgilendirmekte, yazdıkları eserlerin akıbeti, yazmayı tasarladıkları eserler ile ilgili bilgiler paylaşmaktadırlar.

Destek, takdir ve tebrik: Özellikle Aziz Nesin, Saliha Scheinhardt'ı başarılarından dolayı takdir etmekte ve bunu her fırsatta dile getirmektedir. Ona daha fazla nasıl yazabileceği, nasıl üretebileceği ile ilgili bilgiler vermekte, çalışma alanı ile ilgili bulamadığı kaynakları temin etmeye çalışarak çalışmalarının Türkiye ayağına desteklemektedir.

Eleştiri: Aziz Nesin, Saliha Scheinhardt'ın Almanca yazdığı eserlerini okuyamasa da ona çalışmalarında olumlu eleştiriler sunmakta, onu yazım sürecinde yönlendirmektedir. Scheinhardt da Aziz Nesin'in yapıtları ve gazetelerdeki yazıları ile ilgili Almanya'daki Türklerin düşüncelerini bildirmekte, yapıtlar hakkındaki düşüncelerini de içtenlikle dile getirmektedir.

Ortak eser dileği: Yazarın çok değer verdiği Aziz Nesinden yazdığı bir bildiriye önsöz yazmasını ister. Böylece bir nevi eserini Aziz Nesin'in imzası ile yayınlamak düşüncesindedir. Fakat ne yazık ki bu isteği Aziz Nesin'in haklı gerekçesiyle (eserin Almanca olması, Aziz Nesin'in ise Almanca olan bir eseri okuyamayıp, eser ile ilgili düşüncelerini önsöz olarak yazamayacağı gerekçesi) gerçekleştirememiştir.

Konu ile ilgili literatür taraması yapıldığında Aziz Nesin ve Saliha Scheinhardt tarafından kaleme alınan özel mektuplarının analizinin yapılmamış olduğu sonucuna vardık. Kişilerin özel yaşamlarının eserlerine bazen tam anlamıyla bazen de kesitler halinde yansıdığı gerçeği göz önüne alınacak olursa, mektup analizinin önemi ortaya çıkacaktır. Bu çalışma ile literatürdeki bir boşluğu doldurduğumuz kanısındayız.

Mektup analizi ile ilgilenen araştırmacılara örnek teşkil etmesini umuyoruz.

5.SONUÇ

Edebiyat ile ilgilenen, bu alanda eserler ortaya koyan ve akademik alanda da kendini ispatlamış insanların özel mektupları, onların zorlu yazım sürecinde kendilerini nasıl hissettikleri, özel hayatlarında ne tür zorluk, sıkıntı, sevinç veya mutlulukları sığdırdıkları gün yüzüne çıkarmakta araştırmacılara büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Bizim çalışmamızın da ana kaynağı olan Aziz Nesin – Saliha Scheinhardt mektuplaşmaları alanlarında önemli bir yere sahip olan ikilinin edebi olarak birbirlerini ne derece etkilediklerini kanıtlar durumdadır. Sadece edebi anlamda değil, özel hayatlarında, başa çıkamadıkları durumlar karşısında veya bilgi alışverişi sürecinde de birbirlerini etkiledikleri ve karşılıklı olarak dostluğun uzaktan da olsa mektuplar aracılığıyla nasıl sürdürülebileceği konusunda okurlarına örnek olmuşlardır. Bir insanı, özellikle bir yazarı tüm yönleriyle tanımanın, kendilerinin kaleme aldıkları mektuplarını okumaktan geçtiğini söylemek bu anlamda yanlış olmaz düşüncesindeyiz.

KAYNAKÇA

- AKYILDIZ ERCAN, C. (2007). "Aziz Nesin'in "Fil Hamdi"siyle Kurt Kusenberg'in 'Ters Bir Bakış' Adlı Öykülerinin Karşılaştırılması". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (35), 191-200.
- AKYILDIZ ERCAN, C. ve BALKAYA, D. (2019). "Stefan Zweig'in "Sabırsız Yürek" Adlı Romanında Acıma Ve Suçluluk Duygusu". *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (62), 305-316.
- ATAÇ, N. (2018). *Okuruma Mektuplar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- CATLING, J. (2000). *A History of Women's Writing in Germany*. Austria Switzerland: Cambridge University Press.
- DURZAK, M. ve KURUYAZICI, N. (2004). *Die Andere Deutsche Literatur – Istanbul Vorträge* Jim, J. "Spieler, Mitspieler, Schauspieler: Die Postmoderne Interkulturelle Literatur in Deutschland". Deutschland: Königshausen&Neumann Verlag.
- KAVCAR, C., OĞUZKAN, F. ve AKSOY, Ö. (2015). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Anı yayıncılık.
- NADKARNİ, A. Z. (1996). *Frauenfiguren in den Erzählungen Türkischer Autorinnen*. Deutschland:Centaurus Verlag.
- NESİN, A. ve SCHEINHARDT, S. (2017). *Aziz Nesin-Saliha Scheinhardt Mektuplaşmaları Bozkır Fırtınası*. İstanbul: Nesin Yayınevi.
- ÖZDEMİR, E. (2002). *Yazınsal Türler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- POHLMER, I. (2006). *Türkische Frauenfiguren in der Deutschsprachigen Migrationsliteratur seit 1980*. Deutschland: Grin Verlag.
- TİLBE, A. ve BOSNALI, S. (2016). *Göç Üzerine Yazın ve Kültür İncelemeleri*. London: Transnational Press.
- TOPBAŞ, P. N. (2019). *Frauenbildforschung und Darstellung von Problemlagen Türkischer Frauen Anhand Ausgewählter Werke von Saliha Scheinhardt*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alman Dili ve Edebiyatı, Türkiye.
- UYSAL ÜNALAN, S. (2019). *Zur Lesung von Saliha Scheinhardt aus dem Roman Wahnliebe Germanistik in der Türkei- Ex Oriente Lux: West-östlicher Kulturtransfer*. Berlin: Logos Verlag.
- ZARZAVATÇIOĞLU, E. (2014). "Scheinhardt'in Drei Zypressen Adlı Eseri Işığında Almanya'da Yaşayan Türk Gençlerinin Kimlik Problemi Ve Bu Problemlere Yönelik Çözüm Önerileri". *TÜRÜK Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk Araştırmaları Dergisi*, 1 (3), 123-134.

EXTENDED SUMMARY

The aim of this study is to analyze the correspondences written by Aziz Nesin and Saliha Scheinhardt to each other as a symbol of their friendship via document analysis method, and to write out their correspondences as categories in terms of the codes determined in the study. With this method, it is aimed to indicate how these two names affected each other in terms of academic and literal way. In the study, for literal interaction, there are totally six codes namely “*Literal language/Native language, to Seen the Literal Works, Templates/Designs, Encourage/Admiration and Congratulate, Criticize, Common Literal-Work Desire*”; and the sentences obtained from the original correspondences are added under these codes for the aim of supporting the main ideas. Two codes (“*Title of respect*” and “*General Topics*”) that are thought as effective in literal development but not included in the main codes are also analyzed via the same method. The analysis of correspondences indicated the friendship between Aziz Nesin and Saliha Scheinhardt, how they improve themselves as literal, and how they could help each other to overcome the problems on the concepts of happiness, hardness, aloneness and family in their private life.

When the related literature is reviewed, it is realized that there is not any analysis on the special/private correspondences between Aziz Nesin and Saliha Scheinhardt. If the reality on the effects of private life on literal works – totally or sectional- is thought, the importance of correspondence analysis can be seen easily. It is believed that a gap in the literature can be filled with the help of this study. It is also hoped that this study may be helpful for other researchers who have been interested in analysis of correspondences.

SONNOTLAR

ⁱBkz: Cemile Akyıldız Ercan, "Aziz Nesin'in "Fil Hamdi"siyle Kurt Kusenberg'in "Ters Bir Bakış" Adlı Öykülerinin Karşılaştırılması", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 35, Erzurum 2007, s. 194

ⁱⁱBkz:

<https://web.archive.org/web/20121127175258/http://www.offenbach.de/offenbach/themen/unterwegs-in-offenbach/kultur/stadtbibliothek/schriftsteller-im-buecherturm/article/sib-scheinhardt.html> Erişim tarihi: 05.05.2020

ⁱⁱⁱ Saliha Scheinhardt'ın romanlarındaki kadın figürlerinin alman edebiyatına yansımaları IngaPohlmeier tarafından da kaleme alınmıştır. Bkz: Pohlmeier, Inga, "Türkische Frauenfiguren in der Deutschsprachigen Migrationsliteratur seit 1980", Examensarbeit der Universität Paderborn, Grinverlag, Paderborn: 2006.

Ayrıca bkz: Nadkarni, AndreaZielke, "Frauenfiguren in den Erzählungen türkischer Autorinnen", Centaurus Verlag, Baden- Württemberg: 1996.